

Tekst 2

Maak de burger niet rijker, maar gelukkiger!

(1) Je kunt geen krant of tijdschrift meer openslaan of je komt een artikel tegen over 'geluk': over wat het is, over hoe je gelukkig kunt worden en over hoe je dat kunt blijven.

Wetenschappers zien in geluk een interessant onderzoeksobject en als er aan dit onderwerp aandacht wordt besteed op televisie, zijn de kijkcijfers gegarandeerd hoog. In een samenleving die kennelijk nogal wat te stellen heeft met geluk, moet er haast wel iets aan de hand zijn. Zou het kunnen zijn dat er iets schort aan het geluk van de gemiddelde Nederlander?

(2) Wie denkt dat hij iets tekort komt en meent dat het met het eigen geluk niet overhoudt, klopt in Nederland al snel bij een van de loketten van de overheid aan. Maar is dat niet een beetje kinderachtig: denken dat de autoriteiten verantwoordelijk zijn voor het geluk van de burger?

(3) Toch is dat minder verwonderlijk dan het lijkt, want het zijn de politieke partijen, die almaar roepen dat ze weten wat goed is voor de mensen en er wel eens voor zullen zorgen dat het goed met ons gaat! Hét instrument tot welvaart en voorspoed dat hen daarbij voor ogen staat, is de economische

groei. Als Nederlanders nou maar meer en harder gaan werken, zodat de economie flink groeit, worden ze allemaal gelukkiger! Ook de regering hamert op deze boodschap en het is dus niet verwonderlijk dat veel burgers de overheid als een heuse 'makelaar in geluk' zijn gaan zien.

(4) Het idee dat geluk van economische groei en dus van stijgende inkomens afhankelijk is, is al tijden lang de kern van het liberale gedachtegoed. Er schuilt ook veel waars in. Nederlanders werden de afgelopen decennia immers steeds welvarender en uit de antwoorden op vragenlijsten kon een stijgend geluksgevoel worden opgemaakt. Anno 2007 noteren de Nederlandse burgers een zeer ruime voldoende als ze hun geluk een rapportcijfer moeten geven. Hieruit blijkt dat Nederlanders een opvallend gelukkig volkje zijn, heel wat gelukkiger dan bijvoorbeeld de Italianen en Amerikanen. De onderzoeken uit de laatste jaren laten echter een wisselend beeld zien en sommige onderzoekers menen zelfs te mogen stellen dat Nederlanders de laatste jaren relatief wat minder gelukkiger zijn geworden, dat de gelukslijn wat lang-

zamer stijgt. Die bevindingen lijken aan te sluiten bij de uitkomsten van vergelijkbaar buitenlands onderzoek, waarin werd vastgesteld dat Amerikanen en Engelsen wel steeds rijker, maar niet in gelijke mate gelukkiger worden. Het liberale idee dat een hoger inkomen tot meer geluk leidt, krijgt uit de bevindingen van dat onderzoek bepaald geen steun. En verder is het niet uitgesloten dat het 'relatief' verminderde geluk wel eens te wijten zou kunnen zijn aan een nalatige overheid die haar primaire taak verwaarloost.

(5) Wat houdt geluk eigenlijk in? De schrijver Marcel Möring liet eens tijdens een debat weten dat hij niets op heeft met geluk, dat geluk een waandenkbeeld is en dat het leven uit lijden bestaat. Een andere deelnemer liet hem toen fijntjes weten dat ongelukkige mensen gemiddeld twee jaar minder lang leven dan gelukkige. Bij geluk denken velen aan bijvoorbeeld de euforische gevoelens die je krijgt wanneer je verliefd bent, of wanneer je een fijne, onbekommerde vakantie hebt. Hoe hemels ook, de meeste geluksmomenten duren jammer genoeg maar even en zijn vluchtig van aard. Onderzoek heeft aangetoond dat geluksgevoelens nogal eens gebaseerd zijn op vergelijkingen die de mens tussen zichzelf en de mensen uit zijn directe omgeving maakt. Wij spiegelen ons aan elkaar. Een besef van ongelijkheid en beperkte mogelijkheden gaat dikwijls gepaard met ongenoegen en ontevredenheid. Als bijvoorbeeld blijkt dat die dekselse burens een hotelreis naar een Caraïbisch eiland hebben geboekt, nadat je zelf een caravan op Terschelling hebt gehuurd, kan dat het eigen vakantieplezier een flinke knauw geven.

(6) We kunnen er niet omheen: in Nederland is momenteel sprake van gestaag groeiende ongelijkheid. De

astronomische salarissen die sommige topmanagers, bestuursleden of directeuren weten op te strijken, roepen overal heftige reacties op. Een vergelijkbare onvrede doet zich voelen bij het systeem van prestatiebeloningen. Wie beter presteert, krijgt meer en wordt veelal gelukkiger. Maar niet iedereen zit in een positie die persoonlijke prestatie almaar op te voeren en derhalve heeft de ene werknemer meer kans op een hoger inkomen, dan de andere. De overheid zou hier haar verantwoordelijkheid moeten nemen: zij kan het algehele geluksgevoel vergroten door meer inkomensgelijkheid in de samenleving te bevorderen.

(7) Geld is echter lang niet alles en geluksdeskundigen wijzen er steeds vaker op, dat geluk in de zin van 'zich goed voelen' niet zozeer een kwestie is van consumeren, maar van iets goed doen, iets goeds presteren. De Griekse filosoof Aristoteles wist het al: hij stelde dat een goed gevoel het resultaat is van het streven naar het goede. Als men dat wat men doet, goed doet, komt een aangenaam gevoel vanzelf. Een voetballer die met een kromme pass de bal in het net prikt, een kok die met zijn kookkunst de tongen streelt en een docent die heel moeilijke lesstof glashelder uitlegt en de ogen van zijn pupillen ziet glanzen van opwindings, allemaal krijgen zij als beloning een goed gevoel.

(8) Onlangs wilde ik wel eens weten van het mannetje dat bij ons thuis het dak kwam repareren, wat er nou zo leuk is aan het vak van dakwerker. Dat kon hij me wel vertellen. Dat bij ons was een routineklus, daar beleefde hij weinig lol aan. Het beste gevoel hield hij over aan die klussen waarbij de oorzaak van een lek eerst totaal niet te vinden lijkt, maar die hij dan toch weet te lokaliseren, meestal op een onwaar-

schijnlijke plek. Het ging hem om de uitdaging en vervolgens de perfectie van de afwerking. De weg van de minste weerstand is, zo blijkt, niet altijd de weg die goed doet voelen.

(9) Als geluk ontstaat door iets goed te doen, moet men zich wel ongelukkig voelen wanneer men daar op een of andere manier niet in slaagt of er de kans niet voor krijgt. Een lerares wordt ongelukkig wanneer ze door alle administratieve rompslomp de kans niet krijgt om goed les te geven en een verpleegster raakt de zin in haar werk kwijt als ze voortdurend op haar horloge moet kijken en daardoor haar patiënt niet de zorg kan geven die hij nodig heeft. Het gaat erom dat mensen tegenwoordig onvoldoende in staat worden gesteld dat te doen waar ze goed in zijn, en dat ook goed te doen.

(10) Professionals willen hun beroep zo goed mogelijk uitoefenen, maar voelen zich dikwijls gedwarsboemd door een overheid die hen dwingt tot bezuinigingsmaatregelen, papierwerk, bureaucratie en rendementsdenken. In plaats van vakmanschap en deskundigheid te miskennen, zou de over-

heid deze waarden weer in ere moeten herstellen. Ook hier zou ze haar burgers een dienst bewijzen door een halt toe te roepen aan de trieste afbraak van beroepen in de zorg en het onderwijs.

(11) Het goede gevoel mag dan individueel beleefd worden, volgens geluksdeskundigen speelt het gemeenschappelijke een grote rol in de geluksbeleving van mensen. In je eentje van een film genieten is niet half zo plezierig als samen met een ander. Een samenleving wordt gelukkiger naarmate de burgers meer met elkaar delen. Nogal wat Nederlanders ervaren de samenleving echter als hard en kil en menen dat er steeds minder onderlinge solidariteit is. De overheid zou daarom alles op alles moeten zetten om het gemeenschapsgevoel te versterken, bijvoorbeeld door het belang van onderlinge solidariteit in de Nederlandse samenleving te benadrukken. Van de overheid kan én mag immers worden verwacht dat zij er alles aan doet op te treden als de geluksmakelaar van de samenleving.

naar: Arjo Klamer

uit: NRC Handelsblad, 14 en 15 oktober 2006

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

De Cevo is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Tekst 2 Maak de burger niet rijker, maar gelukkiger!

19p **22** Maak van de tekst 'Maak de burger niet rijker, maar gelukkiger!' een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal **220** woorden. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke verwachting Nederlanders bij hun geluksbeleving koesteren ten aanzien van de overheid;
- welke rol de Nederlandse politici en overheid zich toe-eigenen bij de geluksbeleving van Nederlanders;
- welke foutieve aanname zich daarbij voordoet;
- welke beperkingen in de geluksbeleving de tekst geeft;
- welke oorzaken een rol spelen bij de relatief minder stijgende geluksbeleving;
- welke maatregelen de overheid kan treffen om de geluksbeleving te stimuleren.